

Název studijního předmětu: Školní didaktika - kurikulum

Typ studijního předmětu: povinný

Rozsah studijního předmětu: (1 + 2) / týden, p + s, ZS

Způsob ukončení předmětu: zkouška

Stručná anotace předmětu:

Předmět obsahově přímo navazuje na Školní didaktiku a prohlubuje základní trendy v oblasti didaktické přípravy učitelů přírodovědných předmětů. V rámci výuky předmětu jsou uvedeny aktuální trendy ve vzdělávání, vývojový stav. Obsahová náplň předmětu klade důraz na konstruktivismus a na integrovanou výuku přírodovědných předmětů. Studenti budou seznámeni s aktuálními trendy kurikulární politiky, revizemi RVP ZV a RVP G, problematikou rozvoje gramotností v rámci vzdělávání v 21. století. Bude zdůrazněna též funkce učitele v 21. století a jeho role v edukačním procesu.

Obsah:

1. Strategie vzdělávací politiky 2030+, vzdělávací politika krajů, dlouhodobý záměr ČR a krajů. Strategie digitálního vzdělávání. Trendy ve vzdělávání v ČR zaměřené na přírodovědné vzdělávání, současný stav, vývojové tendence.
2. Kompetenční rámec absolventa učitelství. Oblasti profesních kompetencí absolventa učitelství. Vize absolventa učitelství. Etický kodex učitele.
3. Třídní učitel a jeho role ve výchovně-vzdělávacím procesu. Náplň práce třídního učitele. Kompetence třídního učitele. Osobnost třídního učitele. Vliv třídního učitele na formování osobnosti žáků, na vytváření klimatu třídy.
4. RVP G, ŠVP pro gymnázia. Pojetí a cíle vzdělávání. Klíčové kompetence. Vzdělávací oblasti. Průřezová témata, charakteristika průřezových témat. Hodnocení žáků a autoevaluace školy.
5. Tvorba vlastního školního vzdělávacího programu. Školský zákon a RVP a ŠVP. Vzdělávání žáků se ŠVP. Integrace v přírodovědném vzdělávání. Srovnání přístupu ke koncipování obsahu vzdělání u nás a v zahraničí.
6. Badatelsky orientované vyučování. Projektové vyučování. Týmová (tandemová) výuka. Otevřené vyučování. Převrácená třída. Strategie a techniky výuky.
7. Konstruktivismus v současné didaktice. Konstruktivismus a přírodovědné vzdělávání.
8. Didaktické testy, jejich klasifikace, vlastnosti, charakteristika a konstrukce.
9. Alternativní školy, alternativní hodnocení, alternativní hodnocení ve výuce přírodovědných předmětů. Formativní hodnocení. Metody a techniky zavádění formativního hodnocení v praxi.
10. Pedagogický výzkum. Pedagogický výzkum, charakteristika. Kvalitativně a kvantitativně orientovaný výzkum, metody.

11. Metody výuky a jejich modality. Realizace metod výuky v přírodovědných předmětech. Metody slovní, názorně demonstrační a praktických činností. Hra jako vyučovací metoda.

12. Konstruktivismus v současné didaktice. Konstruktivismus a přírodovědné vzdělávání. Žákovo pojetí učiva. Sociální konstruktivismus.

13. Učitel, učitelské povolání. Počáteční příprava učitelů v ČR a v zemích EU. Profese učitele. Kariérní řád pro učitele. Další vzdělávání pedagogických pracovníků. Integrace v přírodovědném vzdělávání. Srovnání přístupu ke koncipování obsahu vzdělání u nás a v zahraničí.

KEF/CSD – Cvičení ke školní didaktice kurikulum

Témata prezentací:

1. Prostudujte si Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje a kraje, ve kterém žijete na aktuální období a pokuste se provést srovnávací analýzu jednotlivých priorit gymnázií a SOŠ. Co považujete Vy za prioritu v oblasti vzdělávání gymnázií a SOŠ? Připravte diskusi na dané téma a pokuste se vytvořit zkrácenou verzi těchto dvou dokumentů v rozsahu 2 stran textu.

2. Proč je pro učitele důležité důkladné seznámení s učebními osnovami vlastních aprobačních předmětů vždy pro celý běh příslušného typu školy? Jak jsou tyto učební osnovy strukturovány? V čem jsou spatřovány jejich specifické cíle v jednotlivých ročnících? Nalézáte v nich podněty pro integraci s jinými oblastmi poznání a zkušeností?

3. Vysvětlete pojem kompetenční rámec začínajícího učitele. Proveďte analýzu jednotlivých kompetencí. Sestavte pro sebe i své kolegy stručný dokument v rozsahu 1 A4, ve kterém bude stručný popis jednotlivých kompetencí, možnosti jejich rozvoje. Proveďte analýzu etického kodexu učitele. Sestavte krátký dokument také pro svoje kolegy, ve kterém budou seznámeni se všemi 10 hodnotovými a postojoyými rámci každého učitele.

4. Jaké obecné cíle sleduje školní vyučování? Jaké podmínky bude zapotřebí vytvářet, aby skutečně docházelo k vnitřním přeměnám školy z hlediska pojetí obsahu, metod i organizačních forem vyučování.

5. Prostudujte, jak se v Rámcovém vzdělávacím programu pro gymnaziální vzdělávání vysvětluje pojem kompetence. Které kompetence se uvádějí, jak se formuje jejich obsah, jak jich dosahovat? Zvolte jeden konkrétní Školní vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání a pokuste se analyzovat tyto kompetence ve vztahu k vašemu aprobačním předmětu.

6. Vysvětlete pojem školní hodnocení. Formou diskuse se pokuste udělat stručnou charakteristiku (pozitiva/negativa) školního hodnocení. Vytvořte dokument (v rámci svého jednoho aprobačního předmětu), který by ukázal učiteli daného předmětu, jakým způsobem by se daly hodnotit klíčové kompetence na gymnáziu v jednom konkrétním ročníku, případně jednom konkrétním větším tematickém celku. Dokument by měl obsahovat výčet všech

klíčových kompetencí doplněný o konkrétní hodnotící položky z daného tematického celku jednoho ročníku. Volte téma, které mohou vyhodnotit i vaši kolegové přírodovědci.

7. Vysvětlete pojem **neformální vzdělávání**. Jak se liší od formálního vzdělávání? Najděte v ČR všechny instituce, které se zabývají neformálním vzděláváním. Proved'te jejich charakteristiku. V čem je každá z institucí výjimečná? Zvolte pak dvě z nich a popište podrobně všechny možnosti, které instituce poskytuje v oblasti výuky, spolupráce se školami. Uveďte konkrétní příklady vzdělávacích modulů (jeden pro ZŠ a jeden pro SŠ), který instituce nabízí. Seznamte své kolegy formou krátkého písemného dokumentu (kolegové budou mít k dispozici) s obsahovou náplní a realizací. Vytvořte v rozsahu 1 A4 jeden konkrétní vzdělávací modul z vašeho oboru

8. Prostudujte literaturu o otevřeném vyučování. Zvažte své možnosti a navrhnete vlastní postup při jeho uplatnění ve vyučování. Na základě sebereflexe zhodnoťte výsledek této práce.

9. V rámci předmětu své aprobace (Bi) vytvořte 4 hodnotící listy na všechny klíčové kompetence pro učivo dvou tematických celků v jednom ročníku (dva pro ZŠ a dva pro SŠ). Dokument vytvořte tak, aby byl k dispozici i vašim kolegům k následné či průběžné diskusi. Vytvořte také hodnotící tabulku, kde budou uvedena kritéria hodnocení (využijte body či procenta, která doložíte ke konkrétním činnostem v rámci předmětu vaší aprobace). Za co vás hodnotili vaši vyučující?

10. V rámci předmětu své aprobace **aplikujte** 4 konkrétní techniky formativního hodnocení na 4 témata (2 témata ze ZŠ a 2 témata ze SŠ). K těmto technikám popište kritéria hodnocení. Dokument vytvořte tak, aby byl srozumitelný pro vaše kolegy přírodovědce. Dokument bude obsahovat konkrétní techniku formativního hodnocení a zvolená kritéria hodnocení, která budou zvlášť ve vytvořené tabulce. 11. Pokuste se vytvořit sebehodnotící arch pro žáka ZŠ (SŠ) k hodnocení klíčových kompetencí k učení, k řešení problémů a komunikativní. Porovnejte je, uveďte příklad využití v konkrétním tématu vašeho aprobačního předmětu.

12. V rámci předmětů své aprobace vytvořte celkem 6 pracovních listů (3 pro ZŠ a 3 pro SŠ) tak, aby postihly všech 5 kategorií výukových cílů dle Dany Tollingerové. Téma zvolte tak, aby navazovaly na sebe. Dokumenty zpracujte tak, aby byly k dispozici i pro vaše kolegy přírodovědce. Součástí těchto pracovních listů bude i hodnotící tabulka, která bude obsahovat kritéria hodnocení. Jak budete tyto pracovní listy hodnotit?

13. V rámci předmětů své aprobace vytvořte celkem 6 sebehodnotících archů pro žáky (zvlášť ZŠ a zvlášť SŠ). Zaměřte se na konkrétní téma, techniky práce v rámci 3 bezprostředně navazujících vyučovacích hodin. Dokument vytvořte tak, aby byl k dispozici i pro vaše kolegy přírodovědce k posouzení a diskusi.

14. Digitální nástroje ve výuce. V rámci předmětů své aprobace si vyberte celkem 16 témat (8 ze ZŠ a 8 ze SŠ). K těmto tématům zpracujte jejich digitální využití ve výuce (evokace, výklad nové látky, shrnutí, test, příprava na test, upevnění poznatků...).

15. Ve vašem aprobačním předmětu se pokuste vytvořit alespoň 2 metodické přípravy pro učitele, jak postupovat v případě začlenění konkrétní didaktické hry do výuky (cíl hry, diagnóza připravenosti žáků, pravidla hry, způsoby hodnocení, pomůcky, časový limit, ...).

16. V rámci předmětů své aprobace se pokuste vytvořit kritéria hodnocení v 1 konkrétním ročníku. Kritéria vytvořte zvlášť pro ZŠ a zvlášť pro SŠ. Materiál bude k dispozici pro kolegy

v rámci semináře k posouzení a diskusi.17. V rámci předmětu své aprobace si vyberte **dvě témata** (ZŠ a SŠ) a zpracujte k nim kognitivní, psychomotorické a afektivní cíle. Proved'te jejich analýzu. Uved'te konkrétní aktivity pro žáky, zvlášt' pro ZŠ a zvlášt' pro SŠ.

Hodnocení studenta:

Student/ka je hodnocen/a v průběhu kurzu. Hodnocení obsahuje dvě části, a to prezentaci na dané téma a písemné nebo ústní zkoušky. Student/ka si vybere na začátku semestru jednu z nabízených úloh. V průběhu semestru téma zpracovává a ve stanoveném termínu výsledky své práce prezentuje (délka prezentace je 30 minut). V případě, že student/ka stanovený termín nedodrží, požádá o náhradní termín. Zkoušku student může absolvovat pouze v případě ústní prezentace své práce v průběhu semestru.

Odborná literatura:

- AUGER, M.T., BOUCHARLAT, CH. Učitel a problémový žák. Praha, : Portál, 2005.
- ČAPEK, R. Moderní didaktika. Praha: Grada, 2015.
- HOLUBOVÁ, R.: Výzkum prekonceptů. Olomouc: Vydavatelství UP, 2007. Dostupné na www.science.upol.cz
- JANÍK, T. Kvalita (ve) vzdělávání. Praha, MuniPress, 2016
- KALHOUS, Z., OBST, O.: Školní didaktika. Praha: Portál, 2002.
- KLIČKOVÁ, M. Problémové vyučování ve školní praxi. Praha: SPN, 1989.
- KOLÁŘ, Z., ŠIKULOVÁ, R.: Hodnocení žáků. Praha: Grada, 2005.
- KYRIACOU, CH. Klíčové dovednosti učitele. Praha, Portál 1996.
- MAŇÁK, ŠVEC, V.: Výukové metody. Brno: Paido: 2003.
- NEZVALOVÁ, D. Kompetence a standardy v počáteční přípravě učitelů přírodovědných předmětů a matematiky. Olomouc: Vydavatelství UP, 2007. Dostupné na <http://esfmoduly.upol.cz>
- NEZVALOVÁ, D. Výukový proces. In: NEZVALOVÁ, D. Moduly pro profesní přípravu učitele přírodovědných předmětů a matematiky. Olomouc: Vydavatelství UP, 2008. Dostupné na: <http://esfmoduly.upol.cz>
- NEZVALOVÁ, D.: Assessing Science for Understanding. Olomouc: Vydavatelství UP, 2009. Dostupné na: <http://www.iqst.upol.cz>
- NEZVALOVÁ, D.: Inovace v přírodovědném vzdělávání. Olomouc: Vydavatelství UP, 2010. Dostupné na: <http://www.zvyp.upol.cz>
- PASCH, M. a kol. Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině. Praha: Portál 1998

PETTY, G. Moderní vyučování. Praha: Portál 1996.

PRŮCHA, J. Moderní pedagogika. Praha: Portál 1997.

SKALKOVÁ, J.: Obecná didaktika. Praha: Grada 2007

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H.: Pedagogika pro učitele. . Praha: Grada, 2010

ZORMANOVÁ, L. Obecná didaktika. Praha: Grada, 2014

<http://www.msmt.cz/>